

Toelichting Richtlijnen Gasopslag 2003

Den Haag, 30 augustus 2002

INHOUD

1. ALGEMEEN	89
Inleiding	89
Het systeem van onderhandelde toegang in de Gaswet	89
Bijzondere positie van Gastransport Services	93
Stabiliteit van de Richtlijnen Gastransport en Gasopslag	94
Status	95
2. TOELICHTING PER ARTIKEL	96

ALGEMEEN

Inleiding

1. In gevolge artikel 12, eerste lid en artikel 18, eerste lid van de Gaswet dienen gastransport- en opslagbedrijven jaarlijks voor 1 oktober een indicatie bekend te maken van de tarieven en voorwaarden die het bedrijf in het volgende jaar voornemens is te hanteren voor het verrichten van transport dan wel opslag van gas en van de daarmee noodzakelijk verbonden diensten. Bij het vaststellen van die indicatieve tarieven en voorwaarden dient het gastransport- of opslagbedrijf op grond van artikel 13, tweede lid, van de Gaswet richtlijnen in acht te nemen die in gevolge artikel 13, eerste lid, van de Gaswet, door de directeur van de Dienst uitvoering en toezicht Energie (hierna: DTe) zijn vastgesteld.
2. In gevolge artikel 13, eerste lid, dient DTe bij het vaststellen van de richtlijnen rekening te houden met:
 - a. het belang van het bevorderen van het handelsverkeer; en
 - b. het belang van het bevorderen van het doelmatig handelen van gastransportbedrijven en netgebruikers¹.

Het systeem van onderhandelde toegang in de Gaswet

3. Het systeem van onderhandelde toegang zoals dat is neergelegd in de artikelen 12 tot en met 20 van de Gaswet heeft het afgelopen jaar tot (uitgebreide) discussies geleid. In dit gedeelte van de toelichting zal nader worden ingaan op de wijze waarop DTe het systeem van onderhandelde toegang met Richtlijnen invult. Daarbij wordt aandacht besteed aan een aantal reacties van marktpartijen op de ontwerp-Richtlijnen Gastransport en Gasopslag. Zo zal onder andere aan de orde komen het overleg tussen gastransportbedrijven en representatieve organisaties zoals bedoeld in artikel 12, derde lid van de Gaswet en de mogelijkheid om maatwerkcontracten af te sluiten in relatie tot het non-discriminatie beginsel.

Stap 1: het vaststellen van de Richtlijnen door de directeur DTe

4. In de Gaswet is bewust niet gekozen voor een zuiver stelsel van onderhandelingen. In een dergelijk stelsel zijn het de onderhandelende partijen die uitgangspunten formuleren en het kader scheppen voor de onderhandelingen. Er is gekozen voor een stelsel waarbij het kader van de onderhandelingen door middel van Richtlijnen wordt geschapen door de toezichthouder. Dit stelsel wordt ook wel een hybride stelsel van onderhandelde toegang genoemd. DTe heeft aan de Gaswet invulling gegeven door in de Richtlijnen bepalingen op te nemen die de ongelijkheid in de onderhandelingsmacht beogen te mitigeren en daarmee het onderhandelingsproces faciliteren. Immers, het begrip "onderhandelingen" impliceert een situatie waarin

¹ In dit algemene deel van de toelichting zal onder netgebruiker eveneens opslaggebruiker worden verstaan.

partijen in overleg tot overeenstemming proberen te komen in tegenstelling tot een situatie waarin de ene partij de tarieven en voorwaarden aan de andere partijen dicteert. De Richtlijnen bevatten daarom bepalingen die onder andere tot doel hebben informatieasymmetrie tussen beide onderhandelingspartijen te mitigeren (bijvoorbeeld artikel 11 Richtlijnen Gastransport 2003 en artikel 8 Richtlijnen Gasopslag 2003). Daarnaast geven de Richtlijnen aan welke onderwerpen in ieder geval in het overleg of in de onderhandelingen aan de orde moeten komen.

Stap 2: voorbereiding overleg: het opstellen van een voorstel voor ontwerp- indicatieve tarieven en voorwaarden

5. Op grond van artikel 12, derde lid van de Gaswet dient een gastransport- of opslagbedrijf met representatieve organisaties overleg te voeren over de indicatieve tarieven en voorwaarden. Aan deze verplichting kan een gastransport- of opslagbedrijf alleen maar een serieuze en zinvolle invulling geven indien het overleg goed wordt voorbereid.
6. Een goede voorbereiding betekent in de eerste plaats dat het gastransport- of opslagbedrijf tijdig het overleg initieert. Daarbij wordt opgemerkt dat meerdere marktpartijen in hun reacties op de ontwerp-Richtlijnen hebben aangegeven dat het publiceren van de indicatieve tarieven en voorwaarden op 1 oktober van ieder jaar te laat is om de onderhandelingen voor het volgende jaar goed te kunnen voeren. DTe onderkent dit probleem en zal de Minister van Economische Zaken adviseren om de Gaswet op dit onderdeel te wijzigen. Het voorgaande laat echter onverlet dat het marktpartijen vrij staat om ruim voor 1 oktober het overleg met de representatieve organisaties aan te gaan.
7. In de tweede plaats betekent een goede voorbereiding dat het gastransport- of opslagbedrijf een voorstel opstelt waarin zij aangeeft hoe in de indicatieve tarieven en voorwaarden invulling kan worden gegeven aan de bepalingen van de Richtlijnen. Het voorstel dient derhalve betrekking te hebben op alle onderwerpen die in de Richtlijnen aan de orde komen. De Richtlijnen en de toelichting bepalen als het ware welke onderwerpen in ieder geval op de agenda van het overleg dienen te komen.

Stap 3: het overleg van artikel 12, derde lid van de Gaswet

8. In hun reacties op de ontwerp-Richtlijnen hebben sommige marktpartijen hun twijfels geuit of het overleg met de representatieve organisaties wel geschikt is om bepaalde onderwerpen uit de Richtlijnen nader uit te werken. DTe is van oordeel dat de uitkomst van het overleg in grote mate afhankelijk is van de bereidheid van beide partijen om dit overleg constructief in te gaan.
9. Met betrekking tot de vorm van het overleg wordt het volgende opgemerkt. De Gaswet verplicht de gastransport- en opslagbedrijven slechts om met representatieve organisaties te overleggen. De Gaswet sluit echter niet uit dat ook andere marktpartijen bij dit overleg kunnen worden betrokken. Om de discussie over de

indicatieve tarieven en voorwaarden transparant te laten verlopen en ook andere marktpartijen tijdig inzicht te geven in de relevante ontwikkelingen, adviseert DTe de gastransport- en opslagbedrijven om ook andere marktpartijen bij het overleg te betrekken. Daarnaast adviseert DTe de gastransport- en opslagbedrijven om een verslag te maken van het overleg. Een dergelijk verslag kan in een eventuele latere procedure duidelijkheid bieden over de vraag in hoeverre het gastransport- of opslagbedrijf en de representatieve organisaties serieus invulling hebben gegeven aan het overleg uit artikel 12, derde lid van de Gaswet. Tot slot wordt opgemerkt dat het ten aanzien van sommige indicatieve tarieven en voorwaarden raadzaam zal zijn om het overleg in meerdere sessies te voeren.

Stap 4: het bekend maken van de indicatieve tarieven en voorwaarden

10. Op grond van artikel 12, eerste lid van de Gaswet is een gastransport- of opslagbedrijf verplicht een indicatie bekend te maken van de tarieven en voorwaarden die het bedrijf voornemens in het volgende jaar te hanteren. Deze verplichting houdt volgens DTe in dat de indicatie dusdanig dient te zijn dat netgebruikers – zo goed als mogelijk – kunnen controleren of zij non-discriminatoire en objectieve toegang krijgen tot het gastransportnet dan wel de gasopslaginstallatie. Netgebruikers dienen derhalve inzicht te krijgen in de standaard algemene voorwaarden en tarieven. Bovendien moet de indicatie dusdanig zijn dat netgebruikers kunnen beoordelen of de Richtlijnen voldoende in acht zijn genomen. Dit betekent dat de indicatieve tarieven en voorwaarden in ieder geval die tarieven en voorwaarden dienen te bevatten waarover in de Richtlijnen bepalingen zijn opgenomen (zie ook randnummer 7).
11. Hoewel de Gaswet niet nader aangeeft op welke wijze het gastransport- of opslagbedrijf de indicatieve tarieven en voorwaarden bekend moet maken, kan hierover het volgende worden opgemerkt. Doel van het “bekend maken” is dat (alle) potentiële netgebruikers inzicht krijgen in de indicatieve tarieven en voorwaarden van de aangeboden diensten. Om dit doel te bereiken, ligt het voor de hand dat het gastransport- of opslagbedrijf hierbij gebruik maakt van het medium dat het meest geschikt is om een zo groot mogelijke groep potentiële netgebruikers te bereiken. In de huidige tijd is het Internet hiervoor het meest geschikte medium. Immers, via het Internet kan niet alleen de netgebruiker worden bereikt die reeds contracten heeft afgesloten met het gastransport- of opslagbedrijf, maar ook de potentiële (buitenlandse) netgebruikers.
12. Tot slot wordt nog het volgende opgemerkt. Netgebruikers of organisaties van netgebruikers die van oordeel zijn dat de gepubliceerde indicatieve tarieven en voorwaarden niet volledig zijn of dat de Richtlijnen onvoldoende in acht worden genomen, kunnen de directeur DTe verzoeken om het desbetreffende gastransportbedrijf een bindende aanwijzing te geven. Bij het beoordelen van het verzoek zal de directeur DTe mede aandacht besteden aan de vraag in hoeverre beide partijen gepoogd hebben constructief invulling te geven aan het overleg zoals bedoeld in artikel 12, derde lid van de Gaswet (zie hiervoor stap 3). De wijze waarop beide partijen hieraan invulling hebben gegeven, acht de directeur DTe relevant voor de beoordeling of het (op dat moment) opportuun is om gebruik te maken van zijn discretionaire bevoegdheid om een bindende

aanwijzing op te leggen. De directeur DTe kan het eveneens niet opportuun achten om een bindende aanwijzing op te leggen als er geen concreet verzoek om toegang door een gastransportbedrijf is geweigerd.

13. Het voorgaande laat uiteraard onverlet dat de directeur DTe ook ambtshalve kan toetsen of de Richtlijnen voldoende in acht zijn genomen.

Stap 5: onderhandelingen over de indicatieve tarieven en voorwaarden

14. De gepubliceerde indicatieve tarieven en voorwaarden vormen het startpunt voor de onderhandelingen tussen gastransport- of opslagbedrijf en netgebruiker. Deze onderhandelingen kunnen ertoe leiden dat beide partijen een basisdienst overeenkomen of een maatwerkcontract.

- basisdienst -

15. Er is sprake van een basisdienst indien het gastransport- of opslagbedrijf en de netgebruiker overeenkomen dat de gepubliceerde indicatieve tarieven en (standaard) voorwaarden ook feitelijk zullen gelden voor het betreffende contract tussen beide partijen. Indien de basisdiensten zodanig zijn opgesteld dat hiermee wordt voldaan aan een groot deel van de vraag in de markt, betekent dit dat het merendeel van de contracten in de vorm van een basisdienst wordt gesloten.

- maatwerkcontract -

16. Er is sprake van een maatwerkcontract indien gastransportbedrijven en de netgebruiker overeenkomen dat andere tarieven en voorwaarden dan de gepubliceerde indicatieve tarieven en voorwaarden zullen gelden voor het betreffende contract tussen beide partijen. Beide partijen kunnen bijvoorbeeld overeenkomen dat in het contract een afwijkende looptijd wordt gehanteerd of aanvullende diensten en een afwijkend aansprakelijkheidsregime bevat.
17. Tijdens de evaluatie van de Richtlijnen voor het jaar 2002 heeft een aantal marktpartijen de vraag gesteld in hoeverre individuele onderhandelingen en maatwerkcontracten zich verdragen met het discriminatieverbod. Hierover wordt het volgende opgemerkt.
18. Het discriminatieverbod houdt in dat gelijke gevallen, gelijk moeten worden behandeld. Dit betekent dat het gastransport- of opslagbedrijven en netgebruikers vrijstaat om in een maatwerkcontract andere tarieven te hanteren zolang er objectieve omstandigheden zijn waardoor afwijking is gerechtvaardigd. Deze omstandigheden kunnen bijvoorbeeld gelegen zijn in de duur van het contract, het afname-profiel van de netgebruiker, een andere verdeling van de aansprakelijkheid of de mogelijkheid tot het terugkopen van

transportcapaciteit dan wel opslagcapaciteit². Indien echter op een gegeven moment blijkt dat meerdere netgebruikers behoefte hebben aan een bepaald maatwerkcontract, zal dit er toe moeten leiden dat het gastransportbedrijf of haar basisdiensten aanpast of een nieuwe basisdienst toevoegt. Er ontstaat dan als het ware een evolutionair proces waarbij maatwerkcontracten worden omgevormd tot basisdiensten. De huidige Richtlijnen houden ook rekening met een dergelijk evolutionair proces. Een voorbeeld hiervan vormt artikel 10a waarin wordt bepaald dat de regionale gastransportbedrijven vooralsnog verhandelbare transportdiensten in de vorm van een maatwerkcontract aanbieden.

Stap 6: geschilbeslechting

19. Indien de onderhandelingen tussen gastransport- of opslagbedrijf en netgebruiker niet leiden tot overeenstemming, kan in de in artikel 19 Gaswet genoemde gevallen een geschil bij de directeur-generaal van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: d-g NMa) aanhangig worden gemaakt. In hun beleidsregel van 16 augustus 2001 (hierna: Beleidsregel) hebben de directeur DTe en de d-g NMa aangegeven op welke wijze zij zullen samenwerken bij de behandeling van deze geschillen³.
20. Het instrument van geschilbeslechting zal alleen snel en effectief ingezet kunnen worden als de onderhandelingen serieus en uitputtend zijn gevoerd, waardoor de standpunten van beide partijen zijn uitgekristalliseerd. Slechts dan kan de d-g NMa zich snel een (eerste) oordeel vormen⁴. In dit kader is het van belang dat de d-g NMa uitgaat van de bepalingen in de Gaswet en de bepalingen in de Richtlijnen (zie randnummer 20 Beleidsregel). Met andere woorden: in de geschilbeslechting staat de rechtmatigheid van de Richtlijnen vast.
21. De d-g NMa kan aan partijen een voorstel doen tot oplossing van een geschil (zie randnummer 19 Beleidsregel). Indien partijen niet akkoord gaan met de voorgestelde oplossing, zal in beginsel binnen 4 weken na ontvangst van het verzoek op het geschil beslist worden (zie randnummer 24 Beleidsregel).

Bijzondere positie van Gastransport Services

22. In de Richtlijnen Gastransport 2003 is op een aantal punten een duidelijk onderscheid gemaakt tussen Gastransport Services en de regionale gastransportbedrijven. Dit heeft te maken met de centrale rol die het

² Deze opsomming is niet limitatief.

³ Beleidsregels van de directeur-generaal van de NMa en de directeur DTe met betrekking tot samenwerking bij de behandeling van verzoeken om geschilbeslechting op grond van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet, kenmerk 01045032; gepubliceerd op de Internetpagina van DTe onder www.nma-dte.nl/besluiten/gas/toezicht.

⁴ In dit verband wordt nogmaals gewezen op het belang van een goed verslag over het overleg zoals bedoeld in artikel 12, derde lid van de Gaswet.

landsbrede transmissienet van Gastransport Services op de Nederlandse gasmarkt vervult en het feit dat Gastransport Services als onderdeel van de N.V. Nederlandse Gasunie bepaalde publieke taken dient te vervullen. Deze twee omstandigheden zorgen er voor dat de situatie van Gastransport Services ongelijk is aan die van de regionale gastransportbedrijven en derhalve een andere behandeling vergt.

23. Vanwege het hierboven genoemde onderscheid heeft DTe in de toelichting bij de ontwerp-Richtlijnen Gastransport 2003 aangegeven te onderzoeken of het wenselijk is om naast de Richtlijnen Gasopslag twee aparte Richtlijnen Gastransport op te stellen: één voor Gastransport Services en één voor de regionale gastransportbedrijven. DTe heeft er echter uiteindelijk voor gekozen om toch één document op te stellen. Reden hiervoor is dat de samenhang tussen alle bepalingen dusdanig is dat deze het beste tot uitdrukking komt in één document. Immers, alle bepalingen tezamen geven vorm aan het stelsel van hybride onderhandelde toegang op de Nederlandse Gasmarkt.
24. Het onderscheid tussen Gastransport Services en de regionale gastransportbedrijven is wel duidelijk gemaakt door in de Richtlijnen Gastransport bepalingen op te nemen die danwel uitsluitend gelden voor:
- alle gastransportbedrijven; óf
 - Gastransport Services; óf
 - de regionale gastransportbedrijven.

Stabiliteit van de Richtlijnen Gastransport en Gasopslag

25. Uit de evaluatie van de Richtlijnen Gastransport en Gasopslag voor het jaar 2002 is gebleken dat de meeste marktpartijen behoefte hebben aan stabiliteit in de markt voor de komende jaren. DTe onderkent deze behoefte en heeft hieraan gehoor geven door de Richtlijnen Gastransport 2003 en Gasopslag 2003 zo op te stellen dat het hierin neergelegde kader niet automatisch hoeft te worden veranderd. In dit verband zijn ook de citeertitels gewijzigd in de "Richtlijnen Gastransport 2003" en "Richtlijnen Gasopslag 2003". De huidige citeertitel geeft aan in welk jaar de Richtlijnen Gastransport en Gasopslag voor het eerst zullen gelden maar bevat geen beperkingen ten aanzien van de duur van deze Richtlijnen.
26. Het voorgaande laat echter onverlet dat ontwikkelingen op de gasmarkt er toe kunnen leiden dat Richtlijnen Gastransport en Gasopslag aangepast of uitgewerkt moeten worden. De ontwikkelingen op Europees niveau en de ontwikkelingen in het kader van ontbinding van de N.V. Nederlandse Gasunie kunnen bijvoorbeeld op korte termijn al leiden tot wijzigingen.

27. Hierbij wordt in de eerste plaats gedacht aan de Europese ontwikkelingen inzake een "System Operator Gas"⁵. Op grond van deze ontwikkelingen, alsmede de uitdrukkelijke behoefte in de Nederlandse gasmarkt aan een "System Operator Gas", heeft DTe besloten om eind 2002 / begin 2003 een consultatie te houden over dit onderwerp.

Status

28. De Richtlijnen Gastransport en Gasopslag 2003 richten zich tot gastransport- en opslagbedrijven die deze Richtlijnen op grond van artikel 13, tweede lid Gaswet bij het opstellen van de indicatieve tarieven en voorwaarden in acht dienen te nemen. De status van de Richtlijnen Gastransport en Gasopslag 2003 is derhalve die van algemeen verbindende voorschriften. Hiertegen staat geen bezwaar of beroep open.

⁵ Zie ook het voorstel voor wijziging van de Europese Gasrichtlijn (9830), 30 juli 2002.

TOELICHTING PER ARTIKEL

ARTIKEL 1

Strekking en motivering

29. In artikel 1 worden de begrippen gedefinieerd die in de Richtlijnen Gasopslag 2003 een belangrijke rol spelen. De Richtlijnen Gasopslag 2003 beogen volledig aan te sluiten bij de Gaswet. Begrippen die ook in de Gaswet worden gebruikt hebben daarom dezelfde betekenis. De uit de Gaswet afkomstige begrippen worden voor alle duidelijkheid in artikel 1 herhaald.

- per onderdeel

30. Door in onderdeel a een definitie op te nemen van het begrip "basisdienst" is uitwerking gegeven aan de gedachte dat het voor de ontwikkeling van de handel op de Nederlandse gasmarkt van belang is dat er gestandaardiseerde contracten zijn voor gasopslagdiensten. Opslaggebruikers kunnen immers sneller inspelen op veranderingen in de markt, indien zij niet voor elk contract in uitgebreide onderhandelingen hoeven te treden. Voorwaarde is echter wel dat de basisdiensten zo aangeboden worden, dat aan een belangrijk deel van de behoefte van de vraag in de markt wordt voldaan. De standaardvoorwaarden zullen in het algemeen de vorm hebben van een standaardcontract.
31. De in onderdeel b genoemde bedrijven zijn de huidige concessiehouders van de opslaginstallatie te Alkmaar. Bovendien is rekening gehouden met eventuele rechtsopvolgers.
32. De in de onderdelen c, d en e opgenomen definities van gas, gasopslagbedrijf en gasopslaginstallatie zijn ontleend aan artikel 1, eerste lid, onderdelen b, f en g van de Gaswet.
33. Met de definitie van Gasunie in onderdeel f wordt bedoeld op de beheerder van LNG-installatie op de Maasvlakte. In deze definitie is rekening gehouden met de door de N.V. Nederlandse Gasunie aangekondigde splitsing. De onderhavige definitie omvat namelijk ook de nieuwe rechtspersoon die na de juridische splitsing de LNG-installatie op de Maasvlakte zal beheren. Indien de nieuwe eigenaar er voor kiest om het beheer van de LNG-installatie op de Maasvlakte over te dragen aan een andere rechtspersoon, dan zal de beheerder degene zijn die zorg moet dragen voor nakoming van de Richtlijnen.
34. Het in onderdeel g omschreven begrip indicatieve tarieven en voorwaarden komt voort uit artikel 12 van de Gaswet. Hiermee worden de indicatieve tarieven en voorwaarden bedoeld die zijn verbonden aan de in onderdeel a gedefinieerde basisdienst.

35. Met de in onderdeel h opgenomen definitie van injectiecapaciteit wordt aangegeven met welke snelheid een gasopslaginstallatie kan worden gevuld met gas. De injectiecapaciteit is per gasopslaginstallatie verschillend.
36. Onderdeel i bevat de definitie van maatwerkcontracten. Maatwerkcontracten zijn contracten die afwijken van de basisdiensten zoals gedefinieerd in onderdeel a van dit artikel.
37. Het in onderdeel j gedefinieerde bedrijf NAM is beheerder van de opslaginstallaties bij Norg en Grijskerk.
38. De definitie van opslaggebruiker in onderdeel k bepaalt wat wordt verstaan onder opslaggebruiker.
39. Met de in onderdeel l opgenomen definitie van productiecapaciteit wordt aangegeven met welke snelheid het gas aan de gasopslaginstallatie kan worden onttrokken. De productiecapaciteit is per gasopslaginstallatie verschillend.
40. Onderdeel m bevat een definitie van werkgas. Een opslagdienst geeft de opslaggebruiker het recht om een aandeel in het werkgas te leveren. Zolang de opslaggebruiker nog geen gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid tot gasopslag, rust op het gasopslagbedrijf de verplichting om het overeengekomen aandeel in het werkgas voor die opslaggebruiker beschikbaar te houden, zodat wanneer hij gas ter opslag aanbiedt, dat gas ook kan worden opgeslagen. Heeft de opslaggebruiker gas opgeslagen, dan rust op het gasopslagbedrijf de verplichting om ervoor te zorgen dat de opslaggebruiker te allen tijde over het door hem geleverde aandeel in het werkgas kan beschikken. Het spreekt voor zich dat de hoeveelheid werkgas per gasopslaginstallatie verschillend is.

ARTIKEL 2

Strekking

41. Van alle gasopslagbedrijven wordt verlangd dat zij een gegarandeerde injectiedienst, een gegarandeerde productiedienst en een gegarandeerde volumedienst als basisdienst aanbieden (artikel 2, eerste lid). Een gegarandeerde injectie-, productie, en volumedienst zijn diensten waarbij een gasopslagbedrijf zich jegens een opslaggebruiker inspannt om onafgebroken capaciteit ter beschikking te stellen. In het tweede, derde en vierde lid wordt achtereenvolgens bepaald waaraan deze diensten tenminste moeten voldoen. Artikel 2, vijfde lid bepaalt dat het gastransportbedrijf over de invulling van deze dienst overleg voert met de representatieve organisaties.

Motivering

42. Een gegarandeerde opslagdienst bevordert het belang van het handelsverkeer op de Nederlandse gasmarkt. Opslaggebruikers zullen immers in het algemeen geen nieuwe gasopslagaanbieder kiezen, indien onzeker is of het gas ook daadwerkelijk opgeslagen kan worden. Daarom is bepaald dat alle gasopslagbedrijven een gegarandeerde opslagdienst als basisdienst dienen aan te bieden.
43. Vrijwel alle respondenten hebben tijdens de consultatieperiode in 2001 aangegeven waarde te hechten aan standaardisatie en verhandelbaarheid van opslagdiensten. Zij gaven in hun reacties aan dat gestandaardiseerde basisdiensten essentieel zijn voor de totstandkoming van de vrije gasmarkt en een secundaire markt. De standaarddiensten dragen in belangrijke mate bij tot het bevorderen van de handel in gas.
44. De definities van de gegarandeerde basisdiensten in het tweede, derde en vierde lid van artikel 2 zijn gewijzigd. De wijzigingen zijn met name het gevolg van de bezwaarprocedures inzake de bindende aanwijzingen aan de regionale gastransportbedrijven over het jaar 2002. Uit deze procedures bleek dat de omschrijving uit de Richtlijnen Gastransport voor het jaar 2002 onduidelijkheid creëerde omdat door de meeste marktpartijen werd verondersteld dat ook een zeker aansprakelijkheidsregime ten aanzien van de gegarandeerde transportdienst werd voorgeschreven. In de toelichting op de Richtlijnen Gastransport wordt uitgelegd dat de Richtlijnen niet tot doel hebben de financiële consequenties van het onderbreken van de transportdienst te regelen. Naar de mening van DTe is hetzelfde van toepassing op de Richtlijnen Gasopslag.
45. Met de huidige redactie van artikel 2 van de Richtlijnen Gasopslag 2003 is beoogd dit doel explicieter neer te leggen. Hierbij wordt echter het volgende opgemerkt. Hoewel de Richtlijnen Gasopslag 2003 op zich niet de vrijheid van gasopslagbedrijven beperken om de aansprakelijkheid te beperken of uit te sluiten, geeft dit artikel ook geen garantie aan de gasopslagbedrijven dat de door hen gehanteerde voorwaarden redelijk en billijk zijn. Dit betekent dat het een opslaggebruiker te alle tijde vrijstaat om de redelijkheid van de voorwaarden te laten toetsen door de d-g NMa en de burgerlijke rechter. Daarbij wordt opgemerkt dat het vijfde lid van artikel 2 bepaalt dat de gasopslagbedrijven met representatieve organisaties dienen te overleggen over de invulling van de gegarandeerde volume-, injectie- en productiediensten. In dit overleg zal in ieder geval aan de orde moeten komen de criteria die bepalen wanneer een gasopslagbedrijf zich voldoende heeft ingespannen en de eventuele gevolgen van een onvoldoende inspanning. Verwijzend naar hetgeen in het algemene deel van deze toelichting is overwogen, wordt er op gewezen dat het "overleg" in ieder geval een positieve bereidheid van alle betrokkenen veronderstelt om gezamenlijk tot een redelijk aansprakelijkheidsregime te komen.
46. Naar aanleiding van de publicatie van de ontwerp-Richtlijnen Gasopslag voor het jaar 2003 is door (potentiële) opslaggebruikers aangegeven dat een inspanningsverplichting onvoldoende garanties aan opslaggebruikers

biedt. Zij geven aan dat een resultaatsverbintenis meer zekerheid geeft. Mede hierom heeft DTe het vijfde lid, waarin overleg over de invulling van de inspanningsverplichting wordt voorgeschreven, toegevoegd in de Richtlijnen Gasopslag 2003. Dit biedt naar de mening van DTe samen met de hierboven beschreven mogelijkheden aan opslaggebruikers voldoende zekerheden.

ARTIKEL 3

Strekking

47. Het eerste lid stelt dat de indicatieve voorwaarden slechts technisch beperkende voorwaarden mogen bevatten voorzover deze hun basis vinden in beperkingen volgend uit de technische specificatie van de installatie. Hierbij kan gedacht worden aan gestelde eisen omtrent de minimum flow en de mate van multicycliteit.
48. In het tweede lid wordt bepaald dat de in het eerste lid genoemde technisch beperkende voorwaarden kunnen worden aangevuld met beperkingen die voortvloeien uit aan de gasopslagbedrijven opgelegde verplichtingen. Als voorbeeld kunnen worden genoemd milieu- en veiligheidsvoorschriften en vergunningen.
49. In het derde lid is aangegeven dat gasopslagbedrijven bij de vaststelling van de beperkende voorwaarden in alle gevallen de beginselen van transparantie, non-discriminatie, objectiviteit en redelijkheid in acht dienen te nemen.
50. In het vierde lid van dit artikel is bepaald dat door de gasopslagbedrijven inzicht verschaft dient te worden in de technische en overige beperkende voorwaarden die worden gesteld in de indicatieve voorwaarden.
51. Het vijfde lid bepaalt tenslotte dat gasopslagbedrijven en representatieve organisaties gezamenlijk overleg dienen te voeren omtrent de eventuele mogelijkheden om de in het eerste en tweede lid bepaalde beperkingen te kunnen opheffen dan wel de invloed van de beperkingen te kunnen verkleinen door deze in te passen in de bedrijfsvoering van de (potentiële) opslaggebruikers.

Motivering

52. Artikel 3 is aan de Richtlijnen Gasopslag 2003 toegevoegd. Met dit artikel wordt beoogd vraag en aanbod, behoudens technische en overige opgelegde beperkingen, op elkaar af te stemmen. Hiermee wordt zowel beoogd om het doelmatig handelen van gasopslagbedrijven en gasopslaggebruikers te bevorderen als wel het handelsverkeer te bevorderen (zie algemeen deel van toelichting).

53. Uit reacties van (potentiële) gebruikers van gasopslagdiensten op het Informatie- en consultatiedocument Gasopslag voor het jaar 2003 blijkt dat de voorwaarden met betrekking tot bijvoorbeeld de minimum flow en de mate van multicycliciteit een belangrijke factor zijn bij de beslissing omtrent het wel of niet afnemen van gasopslagdiensten. Hoe minder beperkende voorwaarden er gesteld worden, hoe aantrekkelijker het product is voor de (potentiële) opslaggebruiker.
54. De aanbieders van gasopslagdiensten geven in hun reacties op zowel het Informatie- en consultatiedocument als de ontwerp-Richtlijnen aan dat zij bij het aanbieden van gasopslagdiensten te maken hebben met beperkende factoren die gelegen zijn in de technische specificaties van de gasopslaginstallaties. Tevens hebben zij gemeld dat gasopslagbedrijven zich onder andere dienen te houden aan wettelijke vereisten op het gebied van milieu en veiligheid en aan de voor de gasopslaginstallatie afgegeven vergunningen.
55. Om recht te doen aan zowel de vraagzijde als de aanbodzijde van de gasopslagmarkt in Nederland, is in het eerste lid van dit artikel opgenomen dat de indicatieve voorwaarden geen beperkende voorwaarden mogen bevatten die boven de technische specificaties van de gasopslaginstallaties uitgaan. In het tweede lid is echter opgenomen dat deze aangevuld mogen worden met andere opgelegde verplichtingen aan de gasopslagbedrijven. Dit tweede lid is naar aanleiding van de reacties op de ontwerp-Richtlijnen voor het jaar 2003 toegevoegd. Het derde lid is ten opzichte van de ontwerp-Richtlijnen toegevoegd ter voorkoming van discriminatie door gasopslagbedrijven jegens de (potentiële) opslaggebruikers. Dit lid dient ook in acht te worden genomen bij de uitvoering van het bepaalde in het vierde lid.
56. Het bepaalde in het vierde lid heeft tot doel marktpartijen beter inzicht te geven in de achterliggende redenen voor de door het gasopslagbedrijf gehanteerde beperkende voorwaarden. Dit biedt hen de mogelijkheid om tijdens het overleg met het gasopslagbedrijf te komen tot oplossingen voor de beperkende voorwaarden. Dit overleg kan leiden tot opheffing van de beperkende voorwaarden of tot inpassing van de beperkende voorwaarden in de operaties van de opslaggebruiker, dan wel inzicht geven in de noodzakelijkheid of wenselijkheid van de beperkende voorwaarden.

ARTIKEL 4

Strekking

57. Artikel 4, eerste lid bepaalt dat overeenkomsten tot het verrichten van kortlopende en langlopende basisdiensten dienen te worden onderscheiden in de indicatieve tarieven en voorwaarden.

58. Het tweede lid bepaalt dat kortlopende basisdiensten in ieder geval aangeboden worden met een looptijd van één maand en een looptijd van twaalf maanden. Met in achtneming van deze twee richtlijnen staat het de gasopslagbedrijven vrij om kortlopende basisdiensten met andere looptijden aan te bieden (dagcontracten, weekcontracten, kwartaalcontracten, seizoenscontracten), zoals bepaald in het derde lid.
59. Het vierde lid bepaalt dat langlopende basisdiensten uitsluitend met een looptijd van 24 tot 60 maanden, met telkens een veelvoud van 12 maanden, kunnen worden aangeboden. Tevens wordt bepaald dat het tarief dat voor de basisdiensten wordt overeengekomen elk jaar dient te worden aangepast aan het dan in de indicatieve tarieven en voorwaarden gepubliceerde tarief dat geldt voor een contract van 12 maanden. Dit heeft geen betrekking op het tarief van reeds gesloten langlopende overeenkomsten, maar op het tarief voor nieuw af te sluiten langlopende overeenkomsten.
60. In het vijfde lid wordt aangegeven dat het uitgangspunt is, dat de gasopslagbedrijven overleg dienen te voeren over de looptijden uit het derde en vierde lid op grond van artikel 12 derde lid Gaswet.

Motivering

61. Naar aanleiding van de reacties op het Informatie- en consultatiedocument voor het jaar 2003 is in de Richtlijnen Gasopslag 2003 expliciet de mogelijkheid voor langlopende basisdiensten opgenomen (diensten met een looptijd van meer dan 12 maanden). Reden hiervoor is dat door middel van het afsluiten van langlopende basisdiensten de (potentiële) opslaggebruiker verzekerd is van de beschikbaarheid van gasopslagdiensten op langere termijn. Dit maakt het voor opslaggebruikers aantrekkelijker om deze diensten in te passen in hun portefeuille. Deze is immers ook voor meer jaren bepaald. Door het opnemen van de mogelijkheid tot het afsluiten van langlopende basisdiensten met een looptijd van 24 tot 60 maanden, met telkens een veelvoud van 12 maanden, wordt voldaan aan de wensen die vanuit de markt naar voren zijn gebracht. Het belang van het bevorderen van het doelmatig handelen wordt hiermee gediend.
62. Voorts is het begrip "kalendermaand" in de Richtlijnen Gasopslag 2003 geschrapt, zodat gasopslagbedrijven de mogelijkheid hebben om ook basisdiensten met de looptijd van een maand aan te bieden die niet aanvangt op de eerste dag van de kalendermaand.
63. Met de keuze om vooralsnog de verplichte minimale contractduur op één maand te stellen en niet korter, wordt tegemoet gekomen aan de wens van de gasopslagbedrijven om in de overgangsjaren van openstelling voor derden, de tijd te krijgen om ervaring op te doen met opslag voor handelsdoeleinden. Tevens hebben (potentiële) opslaggebruikers niet aan gegeven wat hun concrete behoefte is aan contracten met een kortere looptijd dan één maand.

64. De meeste marktpartijen zijn van mening dat het vaststellen van de looptijden van langlopende basisdiensten en kortlopende basisdiensten anders dan één maand en twaalf maanden kan worden overgelaten aan de markt. Sommige marktpartijen bepleiten dat de basisdiensten voor opslag een gelijke looptijd krijgen als de basisdiensten voor transport. Dit maakt een betere afstemming tussen beide markten mogelijk en zal de doelmatigheid van hun handelen verhogen.
65. DTe ziet in dat de totstandkoming van de in het derde en vierde lid van dit artikel genoemde basisdiensten enige tijd in beslag zal nemen. Zeker wanneer in ogenschouw wordt genomen dat momenteel slechts enkele overeenkomsten zijn gesloten en er dus door marktpartijen nog weinig ervaring is opgedaan met het afstemmen van de basisdiensten op de vraag in de markt. DTe is echter wel van mening dat voor een goede ontwikkeling van de markt de aanwezigheid van dergelijke basisdiensten van wezenlijk belang is en tracht met het derde en vierde lid van dit artikel richting te geven aan deze ontwikkeling.
66. De verplichting uit de Richtlijnen Gasopslag voor het jaar 2002 en de ontwerp-Richtlijnen voor het jaar 2003 om de beschikbare opslagcapaciteit te verdelen over de verschillende soorten contracten is vervallen. Hiermee is tegemoet gekomen aan de zorg van respondenten dat met deze bepaling een kunstmatige verdeling tot stand wordt gebracht. De situatie zou immers kunnen ontstaan waarbij een gasopslagbedrijf vanwege deze verplichting bijvoorbeeld geen langlopende contracten meer kan afsluiten, terwijl er onvoldoende vraag bestaat naar kortlopende contracten om de totaal voor deze categorie gereserveerde capaciteit te verkopen.

ARTIKEL 5

Strekking

67. Artikel 5, eerste lid, bepaalt in algemene zin dat de indicatieve voorwaarden van de gasopslagbedrijven geen bepalingen mogen bevatten die de ontwikkeling van de markt voor gasopslag en gaslevering belemmeren. Deze norm is open geformuleerd. De opsomming in de onderdelen a tot en met d van artikel 5, eerste lid, van een viertal soorten van contractbepalingen is derhalve niet limitatief, maar betreft bepalingen die in ieder geval niet toelaatbaar zijn. Het betreft achtereenvolgens:
- a. bepaalde vormen van kredietwaardigheids-eisen of zekerheidsstellingen;
 - b. koppelbedingen;
 - c. exclusiviteitsbepalingen; en
 - d. show-of-contract clausules (ook wel genoemd *dedaration-of-contract*).

68. Hoewel artikel 2, eerste lid in beginsel met zich brengt dat de drie basisdiensten los verkrijgbaar zijn, is in artikel 5, tweede lid neergelegd dat de gasopslagbedrijven de basisdiensten vooralsnog gebundeld aan mogen bieden. Voorwaarde is echter dat de individuele basisdiensten op de secundaire markt wel los verhandelbaar zijn. Dit betekent dat de indicatieve tarieven en voorwaarden van de gasopslagbedrijven die losse verhandelbaarheid niet mogen tegengaan (zie ook artikel 6).
69. Artikel 5, tweede lid is gewijzigd. Het tweede lid verplicht de gasopslagbedrijven, indien deze de basisdiensten aanbieden in de vorm van bundels, om tenminste twee soorten bundels aan te bieden die in de markt gewenst zijn met in ieder geval verschillende verhoudingen tussen injectie- en productiecapaciteit en werkgas. Hierbij denkt DTe aan een bundel die is toegespitst op seizoensopslag en een bundel die geschikt is voor flexibiliteit. Hierbij wordt opgemerkt dat uiteraard bij de bepaling van de karakteristieken van de bundels rekening gehouden dient te worden met de specificaties van de gasopslaginstallaties.
70. Het toegevoegde derde lid schrijft voorts voor dat over de bundels die aangeboden worden conform het tweede lid, overleg gevoerd dient te worden op grond van artikel 12, derde lid Gaswet.

Motivering

71. Een goed werkende markt kenmerkt zich door vrije toe- en uittreding van marktpartijen. Teneinde het handelsverkeer te bevorderen, is het daarom van belang dat toe- en uittredingsdrempels worden vermeden en bestreden. De eisen die gesteld worden in verband met de toegang tot de gasopslaginstallaties kunnen evenzeer tot belemmeringen op de markt voor gaslevering leiden. Artikel 5 verbiedt tenminste een aantal denkbare indicatieve voorwaarden die de handel belemmeren.
72. Excessieve kredietwaardigheids-eisen (eerste lid, sub a) in opslagcontracten kunnen een drempel vormen om de Nederlandse markt voor gaslevering te betreden. Koppelbedingen (eerste lid, sub b) kunnen de marktwerking belemmeren, doordat zij opslaggebruikers belemmeren bij het optimaliseren van hun portefeuille. Bovendien kunnen zij kostprijsverhogend werken in situaties waar marktpartijen worden gedwongen om diensten af te nemen die zij niet nodig hebben.
73. Exclusiviteitsbedingen (eerste lid, sub c) belemmeren de marktwerking doordat zij het ontstaan van een secundaire markt belemmeren. Zij ontnemen opslaggebruikers immers de mogelijkheid om bij anderen dan het gasopslagbedrijf opslagdiensten te kopen. Een "*declaration of contract*" (eerste lid, sub d) belemmert eveneens de ontwikkeling van een secundaire markt. Verder kan zij vertragend werken voor partijen die opslagdiensten willen boeken. Voorts belemmert zij de marktwerking doordat het marktpartijen onmogelijk wordt gemaakt om opslagcapaciteit te contracteren, vooruitlopend op het afsluiten van een contract ten behoeve van de levering van gas.

74. Ten aanzien van het gebundeld aanbieden van basisdiensten kan voorts het volgende worden opgemerkt. De handel op de Nederlandse gasmarkt wordt bevorderd indien de basisdiensten injectie, productie en volume los verkrijgbaar (primaire markt) en verhandelbaar (secundaire markt) zijn. Gasopslaggebruikers zijn immers met losse basisdiensten beter in staat om hun specifieke behoefte te vervullen en kunnen daardoor doelmatiger handelen.
75. Evenals uit de reacties op het Informatie- en consultatiedocument voor het jaar 2002 blijkt uit de reacties op het Informatie- en consultatiedocument voor het jaar 2003 dat een aantal (potentiële) opslaggebruikers behoefte hebben aan los verhandelbare basisdiensten voor het injecteren in, produceren uit en het opslaan van werkgas in de opslaginstallaties. Er is door (potentiële) opslaggebruikers gedurende het consultatieproces in 2002 echter aangegeven dat er meer urgente zaken zijn die tot stand dienen te komen voor een goede ontwikkeling van de markt.
76. Gasopslagbedrijven hebben voorts aangegeven dat het aanbieden van afzonderlijke basisdiensten vooralsnog niet werkbaar is doordat de markt onvoldoende liquide is. Hierdoor zouden zij met onverkoopbare restdiensten kunnen blijven zitten. De bundels kunnen naar hun mening op de secundaire markt gesplitst worden aangeboden.
77. Het voorgaande afwegend, is DTe van mening dat vooralsnog basisdiensten gebundeld op de primaire markt mogen worden aangeboden, onder de voorwaarde dat deze diensten op de secundaire markt wel los verhandelbaar zijn. Wel wordt tegemoet gekomen aan de wens van (potentiële) gebruikers om meer flexibiliteit in de verhoudingen tussen injectie-, productie en werkgas te kunnen afnemen. Derhalve is artikel 5, tweede lid gewijzigd en is artikel 5, derde lid toegevoegd. Door uitbreiding van het tweede lid van dit artikel wordt deze flexibiliteit in de bundels bewerkstelligd. De verplichting tot het aanbieden van tenminste twee verschillende bundels is opgenomen zodat bij het aanbieden van bundels tegemoet kan worden gekomen aan de twee belangrijkste functies die gasopslagdiensten vervullen, te weten seizoenscorrectie en flexibiliteitsdienst.
78. DTe blijft ernaar streven dat op termijn losse basisdiensten op de primaire markt worden aangeboden aangezien dit meer flexibiliteit voor de opslaggebruikers tot gevolg heeft en derhalve een positieve invloed heeft op de ontwikkeling van de markt voor gasopslag.

ARTIKEL 6

Strekking

79. Artikel 6 bepaalt dat gasopslagbedrijven er zorg voor dienen te dragen dat overeenkomsten tot het verrichten van basisdiensten in beginsel vrij verhandelbaar zijn. Dit geldt zowel in het geval dat een opslaggebruiker zijn gehele overeenkomst met een gasopslagbedrijf wil overdragen, als in het geval dat hij een deel van die overeenkomst zou willen overdragen.
80. De onderdelen a tot en met e van het eerste lid van artikel 6 geven minimumrichtlijnen die in dit kader in acht genomen dienen te worden. Onderdeel a bepaalt dat de indicatieve voorwaarden er in ieder geval in dienen te worden voorzien dat overeenkomsten tot het verrichten van basisdiensten geheel of gedeeltelijk verhandelbaar zijn. Indien dergelijke overeenkomsten gedeeltelijk worden verhandeld, kan dit op verschillende manieren plaatsvinden. Allereerst is denkbaar dat een opslaggebruiker een overeenkomst tot het verrichten van basisdiensten voor een gedeelte van de overeengekomen contractsduur overdraagt aan een andere opslaggebruiker. Ook is het denkbaar dat een gedeelte van de gecontracteerde capaciteit wordt overgedragen. Een combinatie van beide is uiteraard ook denkbaar.
81. Onderdeel b bepaalt dat een opslaggebruiker niet op voorhand hoeft aan te geven aan wie hij zijn overeenkomst met het gasopslagbedrijf overdraagt. Onderdeel c bepaalt dat het gasopslagbedrijf overdracht niet afhankelijk mag stellen van zijn toestemming. Onderdeel d bepaalt dat het gasopslagbedrijf niet als voorwaarde mag stellen dat overeenkomsten worden overgedragen aan opslaggebruikers met wie dat gasopslagbedrijf al in ander verband gelijksoortige of andere overeenkomsten heeft gesloten. Tot slot bepaalt onderdeel e dat de overdraagbaarheid van overeenkomsten niet op indirecte wijze mag worden belemmerd door te vereisen dat de inhoud van die overeenkomsten vertrouwelijk dient te blijven.
82. Het stelsel van artikel 6 brengt met zich dat het gasopslagbedrijf geconfronteerd kan worden met hem tot dan toe onbekende contractuele wederpartijen. Om te voorkomen dat het gasopslagbedrijf hierdoor aan onaanvaardbare financiële risico's wordt blootgesteld, voorziet het tweede lid erin dat het gasopslagbedrijf deze risico's bij de overdragende opslaggebruiker kan neerleggen.
83. Het derde lid bepaalt dat voorafgaand aan de overdracht de identiteit van de contractuele wederpartij bekend kan worden gemaakt bij het gasopslagbedrijf zodat deze kan beslissen of zij de uit de overeenkomst voortvloeiende verplichtingen over wil dragen op de wederpartij van de doorverkoop.

Motivering

84. Teneinde de liquiditeit van de markt voor gasopslag en flexibele leveringsdiensten te bevorderen en hiermee het handelsverkeer te bevorderen, is het van belang dat basisdiensten verhandelbaar zijn. Een handelaar die bijvoorbeeld uit economische overwegingen besluit om een overschot aan gas in een bepaalde periode niet op te slaan maar te verkopen, zou deze ongebruikte opslagcapaciteit kunnen verhandelen. Hierdoor wordt het doelmatig handelen van opslag- en netgebruikers bevorderd. Daarnaast is de verhandelbaarheid van opslagdiensten van belang voor het optimaliseren van de handel op de Nederlandse gasmarkt. Op grond van een fysieke opslaginstallatie kan namelijk meer contractuele capaciteit verhandeld worden dan fysiek aanwezig is. De mogelijkheid ontstaat bijvoorbeeld om productie uit een opslagfaciliteit te substitueren met de inkoop van gas en vice versa. Dit wordt ook wel *asset based trading* genoemd.
85. Een overgrote meerderheid van de marktpartijen heeft aangegeven behoefte te hebben aan verhandelbare basisdiensten. De meeste marktpartijen hebben hierbij gewezen op de voordelen van een secundaire markt die aldus kan ontstaan. Een aantal partijen heeft naar voren gebracht dat een secundaire markt de benutting van capaciteit bevordert en de leveringszekerheid vergroot.
86. Ten opzichte van de ontwerp-Richtlijnen is het derde lid toegevoegd dat ertoe dient een onderscheid te maken tussen de overdracht van gecontracteerde capaciteit en de aansprakelijkheid. Bij de overdracht van gecontracteerde capaciteit zijn er in dit verband drie opties:
- a. de contractuele wederpartij wordt bekend gemaakt en na toestemming van het gasopslagbedrijf wordt de aansprakelijkheid overgedragen naar de nieuwe contractpartner;
 - b. de contractuele wederpartij wordt bekendgemaakt en het gasopslagbedrijf geeft geen toestemming om de aansprakelijkheid over te dragen naar de nieuwe contractpartner. De transactie kan alsnog doorgaan, maar de aansprakelijkheid blijft echter bij de verkopende partij;
 - c. de contractuele wederpartij wordt niet bekend gemaakt aan het gasopslagbedrijf, en de aansprakelijkheid blijft bij de verkopende partij.

ARTIKEL 7

Strekking

87. Artikel 7 van de Richtlijnen Gasopslag strekt ertoe de gasopslagbedrijven NAM en de Bergen Concessiehouders te verplichten een aanzienlijk deel van de opslagcapaciteit van de door hen beheerde gasopslaginstallaties te Norg en Grijskerk (NAM) en te Aikmaar (de Bergen concessiehouders) open te stellen ten behoeve van de opslag van gas door derden. Onder aanzienlijk verstaat DTe een hoeveelheid die is

afgestemd op de vraag naar gasopslagdiensten en de ontwikkeling van de markt. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de taken van Gasunie met betrekking tot productieactiviteiten (zie voor een beschrijving de motivatie van dit artikel).

88. Het eerste lid heeft betrekking op de capaciteit die in de vorm van volumediensten dient te worden aangeboden.
89. Het tweede lid bepaalt dat van de totale injectie- en productiecapaciteit per gasopslaginstallatie een deel beschikbaar moet worden gesteld dat evenredig is aan de opengestelde opslagcapaciteit. Het beschikbaar gestelde deel van de injectie- en productiecapaciteit dient te worden aangeboden in de vorm van injectiediensten en productiediensten.

Motivering

90. Toegang voor derden tot de bestaande gasopslagfaciliteiten is van essentieel belang voor het bevorderen van het handelsverkeer, het bevorderen van het doelmatig handelen van de opslaggebruikers alsmede het bevorderen van het doelmatig handelen van de gasopslagbedrijven zelf.
91. De toegang voor derden vindt, in gevolge artikel 1, sub f van de Gaswet, plaats in dat gedeelte van de beschikbare capaciteit van de gasopslaginstallaties dat niet gebruikt wordt voor productieactiviteiten. Omdat het begrip productieactiviteiten niet in de Gaswet is gedefinieerd, heeft DTe gekeken naar de toelichting op de wet en de parlementaire geschiedenis, inclusief de parlementaire geschiedenis omtrent de reservering voor de opslag ten behoeve van het kleine veldenbeleid. DTe is van mening dat hieruit blijkt dat in ieder geval onder productieactiviteiten activiteiten moeten worden verstaan ter waarborging van de voorzienings- en leveringszekerheid aan beschermde afnemers. Voorts zal DTe zich laten leiden door het belang van het kleine veldenbeleid.
92. Om voor alle marktpartijen duidelijkheid te bieden over welk deel van de bestaande gasopslagfaciliteiten beschikbaar is voor handelsdoeleinden heeft DTe in 2001 het Büro für Energiewirtschaft und Technische Planung GmbH (hierna: BET) een technisch onderzoek laten uitvoeren naar het gebruik van deze gasopslagfaciliteiten. Hoewel respondenten het vanwege de vertrouwelijkheid van de data moeilijk vonden te reageren, werden de conclusies die DTe heeft verbonden aan het onderzoek voor een groot deel ondersteund. Gasunie, NAM en BC hebben aangegeven zich grotendeels niet te kunnen vinden in de bevindingen uit het BET-rapport.
93. Op basis van de bevindingen uit dit onderzoek concludeert DTe dat thans geen opslagcapaciteit – of althans een zeer beperkt deel – strikt nodig lijkt te zijn voor productieactiviteiten. Desalniettemin acht DTe het redelijk

en zorgvuldig dat de opslagbeheerders NAM en de Bergen Concessiehouders een deel van de beschikbare injectie- en productiecapaciteit, alsmede van een deel van het beschikbare werkvolume, aanmerken voor productieactiviteiten. De rest dienen zij open te stellen voor toegang door derden. Bepaald werd dat voor het jaar 2002 een derde deel van de totale capaciteit van de opslaginstallaties opengesteld diende te worden voor derden.

94. Uit de reacties op het Informatie- en consultatiedocument voor het jaar 2003 blijkt dat de vraag naar opslag in de markt reëel is en uitdrukking geeft aan een daadwerkelijke behoefte aan verschillende vormen van gasopslag. Tevens is de in de markt bestaande behoefte tot uitdrukking gekomen in een overeenkomst voor het jaar 2002 tussen zowel BC voor de installatie in Alkmaar, als NAM voor de installatie in Grijskerk en een in Nederland actieve shipper. De meeste respondenten vinden het echter ook voor het jaar 2003 nog steeds moeilijk om de concrete omvang van hun behoefte te bepalen omdat deze onder andere afhankelijk is van het balanceringsregime van het landelijke gastransportnet, de beschikbare gastransportcapaciteit op de belangrijke entry punten en de indicatieve tarieven en voorwaarden voor gastransport- en gasopslagdiensten. Wel voorspellen (potentiële) opslaggebruikers dat bij het vrijkomen van de 2004-groep de vraag naar opslagdiensten veel groter wordt. Dit omdat per 2004 de "Vollversorgung"-contracten (zie artikel 87 van de Gaswet) tussen afnemers en Gasunie zullen aflopen.
95. Op basis van bovenstaande heeft DTe in de Richtlijnen Gasopslag 2003 opgenomen dat de beschikbare capaciteit voor derden afhankelijk dient te zijn van de vraag in de markt (rekening houdend met de verplichtingen van de gasopslagbedrijven aangaande productieactiviteiten). Dit criterium is opgenomen om te waarborgen dat ook in de toekomst het aanbod en de vraag zo goed mogelijk op elkaar zijn afgestemd. Respondenten hebben aangegeven dat om in de eerste drie maanden van het jaar 2004 te kunnen voldoen aan de vraag, productie uit de gasopslagfaciliteiten noodzakelijk is. Hiervoor dient reeds in het jaar 2003 geïnjecteerd te worden.
96. Bovenstaande ruimere openstelling van de gasopslagfaciliteiten is volgens DTe ook mogelijk, omdat de verplichting tot leveringszekerheid voor Gasunie aan beschermde afnemers vervalt per 2004. Derhalve zal de hoeveelheid capaciteit die aangemerkt dient te worden als productieactiviteit ook dalen.
97. Verder lijkt het redelijk vooralsnog te veronderstellen dat de LNG-installatie niet geschikt is voor toegang door derden. Dit inzicht kan echter veranderen, bijvoorbeeld wanneer blijkt dat de LNG-installatie voor handelsdoeleinden wordt ingezet.

ARTIKEL 8

Strekking

98. Artikel 8, eerste lid, bepaalt dat gasopslagbedrijven ieder jaar uiterlijk op 1 oktober bekend maken welk deel van de door hun beheerde installatie voor de opslag van gas in beginsel overeenkomstig artikel 14 van de Gaswet in samenhang met artikel 18 van de Gaswet voor derden moet worden opengesteld.
99. Zodra is vastgesteld wat de omvang is van de gasopslaginstallatie in de zin van de Gaswet, dienen gasopslagbedrijven inzichtelijk te maken met betrekking tot welk gedeelte marktpartijen toegang kunnen krijgen op grond van de artikelen 14 en 18 van de Gaswet.
100. Het derde lid van artikel 8 verplicht de gasopslagbedrijven om gedurende het kalenderjaar aan te geven welke injectie- en productiecapaciteit en hoeveelheid werkgas nog voor dat jaar beschikbaar is voor verdeling.
101. Het vierde lid stelt eisen omtrent de actualiteit van de verstrekte gegevens.

Motivering

102. Het belang van het bevorderen van het handelsverkeer, alsmede het belang van het bevorderen van het doelmatig handelen van gasopslagbedrijven en opslaggebruikers vereist dat de gasopslagbedrijven bekend maken hoeveel opslagcapaciteit op ieder moment beschikbaar is voor verdeling onder gegadigde partijen. Dit betekent in de eerste plaats dat de gasopslagbedrijven bij het bekend maken van hun indicatieve tarieven aangeven welk gedeelte van de totale capaciteit gebruikt wordt ten behoeve van productieactiviteiten. Het overgebleven gedeelte is beschikbaar voor toegang door derden. Respondenten op het Informatie- en consultatiedocument voor het jaar 2002 hebben aangegeven deze informatie voor hen belangrijk is om duidelijkheid te verschaffen omtrent de aangeboden diensten en beschikbare capaciteiten, alsmede de geldende voorwaarden.
103. In de tweede plaats betekent dit dat gasopslagbedrijven *gedurende* het jaar transparante informatie verstrekken over de (nog) beschikbare opslagcapaciteit. Deze informatie stelt (potentiële) opslaggebruikers in staat een oordeel te vormen over de aantrekkelijkheid van een bepaalde transactie. Respondenten hebben aangegeven ook hier veel waarde aan te hechten.

104. Bovendien kunnen marktpartijen, wanneer zij met gasopslagbedrijven overeenkomsten tot het verrichten van opslagdiensten hebben gesloten, op grond van de te publiceren capaciteitsinformatie beoordelen in welke gasopslaginstallatie schaarste bestaat of dreigt, zodat zij eventuele ongebruikte capaciteit op de secundaire markt kunnen verhandelen.

ARTIKEL 9

Strekking

105. Artikel 9 draagt de gasopslagbedrijven op om op voorhand inzicht te verschaffen aan (potentiële) opslaggebruikers over de wijze waarop zij de beschikbare opslagcapaciteit in hun gasopslaginstallaties zullen verdelen. Deze verplichting strekt ertoe misbruik te voorkomen bij het toedelen van opslagcapaciteit.

106. Het systeem dat hiervoor is dient te voldoen aan de eisen van transparantie, non-discriminatie, objectiviteit en redelijkheid. De beginselen van transparantie en redelijkheid vereisen dat het systeem eenvoudig en eenduidig is ontworpen en dat de uitkomsten van de toepassing van het systeem op voorhand begrijpelijk zijn en daaruit op een logische wijze voortvloeien. Verder brengt het beginsel van transparantie met zich dat de gasopslagbedrijven periodiek inzicht moeten geven in de toepassing van het systeem, bijvoorbeeld door publicatie op haar Internetpagina. Ten aanzien van het vereiste van non-discriminatie bepaalt artikel 9, tweede lid uitdrukkelijk dat de gasopslagbedrijven alle opslaggebruikers op gelijke voet dienen te behandelen. Daartoe behoren zij ook zelf, alsmede op enigerlei wijze met hen verbonden derden (zoals zijn moeder, dochter- of groepsondernemingen, alsmede derden met wie hij ten tijde van de publicatie van deze richtlijnen reeds overeenkomsten had gesloten met betrekking tot de betreffende gasopslaginstallatie).

107. Het wordt aan de gasopslagbedrijven zelf overgelaten dit systeem nader uit te werken. Daarbij zou gekozen kunnen worden voor een veilingmechanisme (zie ook artikel 10, vijfde lid). Het systeem dient er wel in te voorzien dat niet één of enkele opslaggebruikers grote delen van de beschikbare capaciteit opkopen, zodat ook andere opslaggebruikers in staat zijn een deel van de beschikbare capaciteit te contracteren (derde lid).

108. Het vierde lid verplicht de gasopslagbedrijven om in hun indicatieve voorwaarden op te nemen dat gecontracteerde opslagcapaciteit die niet door de desbetreffende opslaggebruiker wordt gebruikt, vrijvalt aan het gasopslagbedrijf en andermaal verdeeld dient te worden onder geïnteresseerde opslaggebruikers. Hiertoe dienen de opslagbedrijven zelf een systeem te ontwikkelen. Over dit systeem dient overleg te worden gevoerd op basis van artikel 12, derde lid van de Gaswet. Het systeem dient in ieder geval te voldoen aan de beginselen van transparantie, non-discriminatie, objectiviteit en redelijkheid.

Motivering

109. Uit verschillende reacties op het Informatie- en consultatiedocument voor het jaar 2003 blijkt dat een veilingmechanisme, mits aan een aantal voorwaarden is voldaan, als een geschikt allocatiesysteem wordt gezien ingeval van schaarste. Het belang van het doelmatig handelen van de gasopslagbedrijven en de opslaggebruikers is met een veiling gediend. Als goed voorbeeld van efficiënte allocatie wordt door enkele bedrijven verwezen naar het veilingssysteem zoals gehanteerd in het Verenigd Koninkrijk. Ook is aangegeven dat het wenselijk is een maximum te stellen aan de hoeveelheid capaciteit die een bedrijf kan verkrijgen. NAM en de Bergen Concessiehouders hebben aangegeven het hier niet mee eens te zijn.
110. Hoewel momenteel slechts een beperkt aantal bedrijven in staat is opslagdiensten op de Nederlandse gasmarkt aan te bieden, is DTe van mening dat er in beginsel geen sprake is van een natuurlijk monopolie. In de eerste plaats wordt toetreding van nieuwe aanbieders op de primaire markt mogelijk geacht, zij het echter op de middellange tot lange termijn. Daarnaast geldt dat Nederlandse opslagdiensten in concurrentie kunnen worden aangeboden met flexibele leveringscontracten (zoals flexibiliteitsdiensten), flexibele productiecontracten, buitenlandse opslagdiensten of *line pack*. De Gaswet duidt de gasopslagbedrijven aan als een economische machtspositie. De Richtlijnen Gasopslag beogen dan ook marktwerking op de Nederlandse markt voor opslag- en flexibele leveringsdiensten te stimuleren en het investeringsklimaat te bevorderen. Dit betekent dat de Richtlijnen Gasopslag 2003 zo veel mogelijk uitgaan van marktconforme instrumenten. Met name een veilingmechanisme lijkt hiervoor geschikt.
111. Het belang van het bevorderen van het handelsverkeer, alsmede het belang van het bevorderen van het doelmatig handelen van opslaggebruikers en gasopslagbedrijven vereisen dat wordt tegengegaan dat één of een beperkt aantal opslaggebruikers alle opslagcapaciteit opkoopt. Om die reden verplicht het derde lid de gasopslagbedrijven om in hun indicatieve voorwaarden een maximum te stellen aan de hoeveelheid opslagcapaciteit (injectie- of productiecapaciteit, dan wel hoeveelheid werkgas) die door een opslaggebruiker mag worden afgenomen.
112. In reactie op de ontwerp-Richtlijnen voor het jaar 2003 hebben zowel (potentiële) opslaggebruikers als opslagbedrijven aangegeven dat een systeem voor het verdelen van niet-gebruikte capaciteit in de vorm van een 'use-it-or-lose-it' – principe lastig toepasbaar is voor gasopslag. Dit komt naar hun mening door het karakter van de gasopslagdienst. Gasopslag kan immers als zekerheid worden gebruikt. Hierdoor is het mogelijk dat de gekochte capaciteit niet daadwerkelijk wordt gebruikt door middel van injectie en productie. Dit betekent dat het gebruik van de capaciteit moet worden gezien als reservering om indien nodig daadwerkelijk fysiek te gebruiken. DTe kan zich vinden in de mening van respondenten. Tegelijkertijd is het belang van een systeem voor het verdelen van niet-gebruikte capaciteit belangrijk, omdat dit het efficiënt handelen van opslaggebruikers en gasopslagbedrijven aanmoedigt. Derhalve is bepaald dat

gasopslagbedrijven in overleg met representatieve organisaties een systeem dienen te ontwikkelen dat enerzijds rekening houdt met de kenmerken van de gasopslagdienst en anderzijds er voor zorgdraagt dat de gasopslaginstallatie voor partijen toegankelijk blijft in bovengenoemde situatie.

ARTIKEL 10

Strekking

113. Artikel 10, eerste lid van de Richtlijnen Gasopslag 2003 schrijft voor dat de gasopslagbedrijven hun indicatieve tarieven onderbouwen aan de hand van de efficiënte economische kosten per basisdienst en aan de hand van de kosten van relevante substituten voor de aangeboden basisdiensten. Met het begrip relevant wordt geduid op substituten die daadwerkelijk een alternatief vormen voor de Nederlandse gasopslaginstallaties.
114. In het tweede lid wordt bepaald dat de hoogte van de indicatieve tarieven onderwerp is van het wettelijk voorgeschreven overleg op grond van artikel 12, derde lid van de Gaswet.
115. Artikel 10, derde lid, brengt tot uitdrukking dat de indicatieve tarieven die overeenkomstig het eerste lid zijn onderbouwd, uitgangspunt zijn voor onderhandelingen. In het kader van die onderhandelingen dienen de gasopslagbedrijven de beginselen van transparantie, non-discriminatie, objectiviteit en redelijkheid te hanteren. Tevens dienen de onderhandelingen tot marktconforme tarieven te leiden. Dit betekent dat de tarieven die uiteindelijk voor gasopslagdiensten gerekend worden, kunnen afwijken van de indicatieve tarieven, zoals voorgeschreven op grond van het eerste lid.
116. Artikel 10, vierde lid, bepaalt uitdrukkelijk dat aan de in het derde lid genoemde beginselen wordt voldaan, indien de tarieven van basisdiensten op een veiling tot stand komen waarvan het veilingmechanisme voldoet aan de beginselen van transparantie, non-discriminatie, objectiviteit. Het mechanisme van de veiling zal door DTe worden getoetst aan deze beginselen.

Motivering

117. Artikel 10 is ten opzichte van 2002 en ook ten opzichte van de ontwerp-Richtlijnen voor het jaar 2003 op een aantal punten gewijzigd. Het eerste lid is gewijzigd door te stellen dat naast het onderbouwen van de indicatieve tarieven vanuit de efficiënte economische kosten, de indicatieve tarieven dienen te worden onderbouwd vanuit de relevante substituten voor gasopslagdiensten. Hiervoor is gekozen omdat op deze wijze beter wordt aangesloten bij het karakter van de gasopslagbedrijven. De gasopslagbedrijven worden immers beschouwd als economische machtspositie en niet als natuurlijk monopolie. Gekozen is voor

onderbouwing vanuit de relevante substituten omdat deze ontwikkeling ook in de Verenigde Staten is te zien. Hier worden verschillende computerprogramma's aangeboden om dit soort berekeningen voor de vaststelling van tarieven te maken.

118. Het tweede lid is toegevoegd om te waarborgen dat over de hoogte van de indicatieve tarieven overleg wordt gevoerd.
119. Dit jaar heeft evenals vorig jaar een deel van de respondenten aangegeven dat in de eerste jaren van openstelling van de opslaginstallaties de tarieven voor opslagdiensten op daadwerkelijke of efficiënte kosten gebaseerd dienen te zijn. De respondenten wijzen hierbij op het kleine aantal aanbieders dat momenteel deze diensten aanbiedt en het feit dat het enkele jaren duurt voordat er zich nieuwe aanbieders op de Nederlandse markt voor opslagdiensten zullen aandienen.
120. Er zijn echter ook respondenten die de voorkeur geven aan een systeem waarbij marktconforme tarieven tot stand komen. Zoals in de toelichting bij artikel 9 reeds is aangegeven, wordt een veilingstelsel waarbij vraag en aanbod van invloed zijn op de hoogte van de tarieven als allocatiemechanisme geprefereerd. Hierdoor kan immers schaarste aan opslagcapaciteit op marktconforme wijze weerspiegeld worden in de prijsstelling. Een opslagbedrijf kan dan ook in aanvulling op het bepaalde in het eerste lid van artikel 10 besluiten om de prijsvorming op basis van een veilingmechanisme tot stand te laten komen.
121. Het laatste lid van dit artikel is gewijzigd ten opzichte van de ontwerp-Richtlijnen voor het jaar 2003 door voor te schrijven dat indien een veiling van de beschikbare capaciteit plaatsvindt het ontwerp van de veiling moet voldoen aan de beginselen van transparantie, non-discriminatie, objectiviteit en redelijkheid. Het niet expliciet opnemen van een minimum- of reserveprijs in dit lid betekent niet dat dit niet meer is toegestaan, maar wordt door DTe slechts als één van de relevante kenmerken van het ontwerp van een veiling beschouwd. Indien een veiling tot stand komt zal DTe toetsen of het ontwerp van deze veiling voldoet aan de genoemde beginselen.

ARTIKEL 11

Strekking

122. Artikel 11 vermeldt de citeertitel en regelt de inwerkingtreding van de Richtlijnen Gasopslag 2003 alsmede de intrekking van de Richtlijnen Gasopslag voor het jaar 2002. Bovendien wordt de toepasbaarheid van de Richtlijnen Gasopslag voor het jaar 2003 voor bezwaren, beroepen en geschillen geregeld.

Motivering

123. In de citeertitel voor deze Richtlijnen is het deel “voor het jaar” niet opgenomen om aan te geven dat de Richtlijnen Gasopslag 2003 niet beperkt zijn tot het jaar 2003, zoals hierboven gemotiveerd in het algemene deel van de toelichting bij randnummer 25 en 26.
124. Om verwarring over de status van de Richtlijnen Gasopslag voor het jaar 2002 te voorkomen, is expliciet opgenomen voor welke juridische procedures zij nog steeds van toepassing zijn.